

første er det et Faktum, at den tekniske Skole er skabt ved privat Initiativ her i Landet. Og det er ikke noget enestaaende Fænomen, at Ting, som andre Steder tilvejebringes af det offentlige, her i Landet skabes ved privat Initiativ. Af de internationale Oversigter, som hvert Aar findes i den statistiske Aarbog, viser det sig, at vi i det hele ikke har Anledning til at skamme os ved det Standpunkt, vi indtager paa Landbrugets, Industriens, Postvæsenets, Telegrafvæsenets og andre lignende Omraader. De Tal, der fremkommer der, kan vi godt være bekendt, og vi kommer derved til det Resultat, at vi ikke hører til Sinkerne blandt Nationerne. Vi kan dog en Gang imellem ved saadanne Sammenligninger komme til at staa overfor Tal, som i Øjeblikket overrasker ubehageligt, og som vi uvilkaarlig studser over. Oversigten i den sidste Aarbog viser f. Eks., at Danmark pr. Tusind Indbyggere kun har 1,000 Telefonsamtaler, medens Norge er opført med 42,000 og Sverige med 57,000 Telefonsamtaler pr. tusind Indbyggere. Man spørger sig uvilkaarlig: Hvordan kan det dog være? Det er dog en uhyre Forskel. Kan det virkelig passe? Men vi trøstes da ved at opdage en Anmærkning, hvori det oplyses, at der her kun er Tale om Statsanlæg, men at vi i Danmark har talrige private Telefonanlæg, som præsterer 91,000 Samtaler pr. tusind Indbyggere, og ved denne Oplysning om, hvad der præsteres ved privat Initiativ, forandres Billedet pludseligt, saa at vi ikke længere kommer til at høre til Sinkerne, men bliver Nr. 1 blandt Nationerne paa dette Omraade. Og som det gaar her, gaar det paa andre Omraader. Naar vi foretager Sammenligninger mellem Skolevæsenet her i Landet og Skolevæsenet i andre Lande, kunde det somme Tider se ud, som om vi stod lavere; det gjaldt da navnlig inden vi fik de sidste Skolelove. Vi havde ikke den Samling af graderede Skoler, højere og lavere af forskellige Klasser. De syntes at mangle. Men dette gjaldt kun den offentlige Skole. Hertil kom imidlertid de private Skoler her i Landet, og derved udlignedes alt dette, saa at det bragte en lignende Tilstand til Veje som den, jeg nævnedes for Telefonvæsenets Vedkommende.

Paa samme Maade gaar det med Hensyn til de tekniske Skoler, ja, her gælder dette Forhold om muligt i endnu højere Grad. Hvis vi nemlig paa dette Omraade uden videre sammenligner Danmark med Udlandet, vil vi komme til at

staa med et blankt Nul, medens vore Nabolande møder med flere eller færre Institutioner af den Slags, oprettede af Stat eller Kommune. Hos os er det imidlertid det private Initiativ, der har løst Opgaven, og jeg mener, at dette er et Træk, som ikke blot med Hensyn til Skolerne, men i al Almindelighed i høj Grad er til Ros for Nationen; det vidner om dens Kraft og Foretagsomhed og viser, at vi er i Slægt med vore Racefæller Vest for Nordsøen, hos hvem den private Foretagsomhed altid har staaet i høj Kurs og har været fortrukket i høj Grad for den offentlige Forsorg. Vore Naboer har tidt været forbavsede, naar de har set det Resultat paa den tekniske Skoles Omraade, vi er naaet til, og det har ikke manglet paa Henvendelser fra deres Side til os. Det er ogsaa sket i min Praksis, at Videnskabsmænd og Pædagoger, som har befattet sig med tekniske Skoler, er kommet og har spurgt: Hvorledes hænger dette dog sammen? Ganske vist kan vi se af Statistikken, at det maa staa lavt til med den tekniske Skole hos jer, for I har langt fra det Antal Mellemskoler og højere Skoler, som vi har, men vi har hørt, at der skal være en saa uhyre Masse tekniske Skoler her i Landet. Hvorledes er det at forklare? Forklaringen herpaa er simpelt hen den, at hos os er den tekniske Skole vokset op franedet. Der har ikke været den trinvis Inddeling og det System, som findes andre Steder, og derfor ser det gennem andre Folks Vinduer ud, som om vi manglede det, de har. Men saa forbavses de over det store Antal Skoler, som findes hos os. Forklaringen er, som sagt, at søge i den Maade, hvorpaa de er skudt frem franedet af.

Naar vi tager bort nogle ganske faa Skoler, som for mere end hundrede Aar siden blev stiftet af filantropiske Legatstiftere, er de øvrige Skoler oprettede paa Initiativ af selve den Haandværkerstand, til hvis Fremme de er bestemte. Før de blev til, havde vi kun Kunstakademiet i København som den eneste Anstalt, der tog sig af unge Haandværkeres Uddannelse. I Kunstakademiets Tegneskole gik fra 1771 til 1851 alle unge Haandværkere, som vilde fremad, men siden 1851 er denne Undervisning overtaget af den tekniske Skole i København og af lignende Skoler i Provinserne. Disse Skoler voksede op igennem Aarene sammen med Haandværkerbevægelsen. I 1864 havde vi 36 saadanne Skoler i Provinserne og Købstæderne, det vil sige, at de fandtes i Halvdelen af Købstæderne.